

IIIIIIIIIIISCREENS
TÄVLING OM STRANDPROMENADEN I HELSINGBORG
EXAMENSARBETE VID INSTITUTIONEN FÖR LANDSKAPSPLANERING, ALNARP
SARA SCHLYTER 2006

IIIIIIIIIIISCREENS
TÄVLING OM STRANDPROMENADEN I HELSINGBORG

IIIIIIIIIIIIIIIIIIISCREENS
COMPETITION FOR THE BEACH PROMENADE IN HELSINGBORG

Examensarbete 20 p / 30 ETCS vid
Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för landskapsplanering, Alnarp
Ämnet Landskapsplanering med inriktning mot gestaltning

Av Sara Schlyter

Handledare Tiina Sarap

Examinator Carola Wingren
Bitr examinator Ann Bergsjö

Tävlingen utfördes våren 2001
Sammanställningen av detta arbete gjordes våren 2006

INNEHÅLLS-
FÖRTECKNING

IIIIIIIIIIII

SAMMANFATTNING

IIIIII

ENGLISH SUMMARY

IIII

Sammanfattning	3	Tävlingen om strandpromenaden i Helsingborg utlystes 2001, arrangerad av Helsingborg Stad. Mitt bidrag till tävlingen utgör huvuddelen av mitt examensarbete på landskapsarkitektprogrammet.	The competition for the beach promenade in Helsingborg was announced in 2001 and was arranged by the city of Helsingborg. My contribution to the competition represents the main part of my thesis in the Landscape Architecture Programme.
English summary	3		
Varför?	4		
Tävlingsprogrammet	4		
Hur?	5		
Tävlingen: Alla 4 planscher	7	Förslaget bygger på ett koncept med tvärställda skärmar av vertikala element som knyter stadens mönster och strukturer till stranden och vattnet. Skärmarnas olika material och utformning relaterar till de olika delområdenas skilda karaktärer och de bildar en sekvens och ett sammanhållande tema längs stranden.	The competition entry is based on the concept of crossing screens of vertical elements which connect the pattern and structure of the city to the beach and the water. The different materials and designs of the screens relate to the various characters of the different parts of the area and they form a sequence and uniting theme along the beach.
Tävlingen: Plansch 1	8		
Tävlingen: Plansch 2	9		
Tävlingen: Plansch 3	10		
Tävlingen: Plansch 4	11		
Tävlingen: Texten från planscherna	12		
Reflektion?	16		
Källförteckning	19	Utöver själva tävlingsbidraget som gjordes 2001 innehåller examensarbetet en andra del som gjordes våren 2006. Den består av en introduktion till uppgiften med tävlingsprogrammet och mina utgångspunkter, en metoddel där processen redovisas, samt en avslutande del med reflektioner kring tävlingsbidraget och processen där jag även presenterar och kommenterar några andra projekt i olika sammanhang som på olika sätt har beröringspunkter med mitt koncept.	In addition to the competition entry which was made in 2001, the thesis contains a second part, made in the spring of 2006. It consists of an Introduction with the competition programme and a description of the starting points, a part called Method where the process is described, and the Conclusion with reflections on the competition entry and the process where I also introduce and comment on some other projects which in different ways are connected to my concept.
Tack	19		

Strandvägen i Helsingborg idag

VARFÖR? |||||

2001 utlystes tävlingen om strandpromenaden i Helsingborg. Det var en öppen tävling arrangerad av Helsingborgs Stad. Jag hade då funderat länge på vad jag skulle göra som examensarbete. Jag började jobba som landskapsarkitekt ett par år tidigare, så jag var inte längre kvar på skolan. Jag ville gärna göra en gestaltungsuppgift, och när tävlingen dök upp var den färdigformulerad och klar! Det var det en intressant och lockande uppgift med stadsbyggnad och gestaltning i fokus. Uppgiften var konkret och verklighetsbaserad, med ett spänningsmoment på köpet i tävlingen. Dessutom var det en färdig frågeställning på en definierad plats inom en definierad tid.

Tävlingsområdet omfattade en tre km lång strandsträcka i centrala Helsingborg, från Norra Hamnen och norr ut. Ett mycket attraktivt läge, som detta till trots upplevdes som slitet och lågprioriterat. Flera allmänt intressanta frågor rymdes också i uppgiften, exempelvis kopplingen mellan vatten – land, stad – strand, gestaltningen av stråk och rörelsemönster, samt att förvandla området från en bortglömd periferi till en attraktiv livsnerv.

TÄVLINGSPROGRAMMET |||||

Tävlingsprogrammet utgjorde alltså utgångspunkten för tävlingsarbetet och var formulerat av Stadsbyggnadskontoret i Helsingborg.

Det uttalade målet med tävlingen var att ”utifrån en helhetssyn på områdets kvaliteter och förutsättningar utveckla denna kustzon till ett av norra Europas mest attraktiva urbana promenad- och rekreationsstråk.”

Tävlingens syfte var att ”finna värdiga utformningar och möjligheter för områdets användning och uttryck, inför en kommande upprustning av området. Med tävlingen ska idéer belysas som tar tillvara och förbättrar områdets egna unika förutsättningar.”

Uppgiften var att ”presentera ett koncept utifrån programmets målformulering om en attraktiv och urban strandpromenad, där varje avsnitt ska kunna integreras och förändras med framtida behov, utan att helhetsidén i konceptet går förlorad.”

- Stadens vilja var att
- tona ner trafikens dominans och definiera platser
 - ge Strandvägen och Drottninggatan fullvärdig gestaltning som attraktiv paradgata
 - göra stranden tillgänglig för alla, med bibehållen möjlighet för de privata baden att driva sin verksamhet
 - skapa ordnade parkeringsförhållanden
 - prioritera belysning, beläggningar och övriga ’möbler’ i rummet
 - skapa en robust utformning som tål tidens tand

Förslaget skulle erbjuda en lösning som tillgodosåg olika gruppers intressen, under olika årstider och under olika tider på dygnet, från de boende över användare och flanörer till passerande trafik. Stadens allmänna intresse av en representativ entré mot norr var av vikt.

- Förslaget skulle också belysa:
- Konceptet
 - Platser
 - Tillgänglighet även för funktionshindrade
 - Säkerhets och trygghetsaspekter
 - Trafik- och parkeringslösningar
 - Etapper för genomförande

- Varje tävlingsdeltagare skulle själv ta ställning till
- Balansen mellan god miljö/bra tillgänglighet och antal parkeringsplatser
 - Tävlingsområdets egentliga gränser mot havet, bebyggelsen och landborgen
 - Graden av direktkontakt med havet via bryggor eller andra anordningar
 - Tillgänglighet till och vid strandkanten.

- Bedömningsgrunder:
- Förslagen bedömdes utifrån Helsingborgs Stads målsättning om ett attraktivt och värdigt utformande med speciell tonvikt på:
- Konceptets inverkan på stadsbild och funktion
 - Sociala aspekter som trygghet, trivsel och mänsklig skala
 - Användbarhet, tålighet och flexibilitet
 - Ekonomi för anläggningens genomförande, beständighet och underhåll
 - Genomförbarhet i etapper

Hamnparken Islands Brygge, Köpenhamn

Lynch skriver också om TIDSSERIER – SEKVENSER: Serier som upplevs över tiden, både enkla objektskedjor och serier som är verkligt strukturerade över tiden och således av melodisk natur. Den melodiska varianten är ovanlig, men kan bli mycket viktig att utveckla i den stora dynamiska metropolen. Det utvecklande mönstret av element blir synligt snarare än de enskilda elementen. Som att vi minns melodierna, inte tonerna. I en komplex miljö kan det tom bli möjligt att använda kontrapunkt-tekniker, flytta mönster av motsatta melodier eller rytmer.

Gordon Cullen (Townscape, 1966) menar att vårt mål är att manipulera stadens element så att ett känslomässigt intryck åstadkommes. Den mänskliga hjärnan reagerar på kontraster. En promenad genom en stad eller annan miljö upplevs genom skillnader och kontraster, tex rumsligt, topografiskt eller materialmässigt. Rörelsen skapar en sekvens av uppenbarelser, det som Cullen kallar för SERIAL VISION.

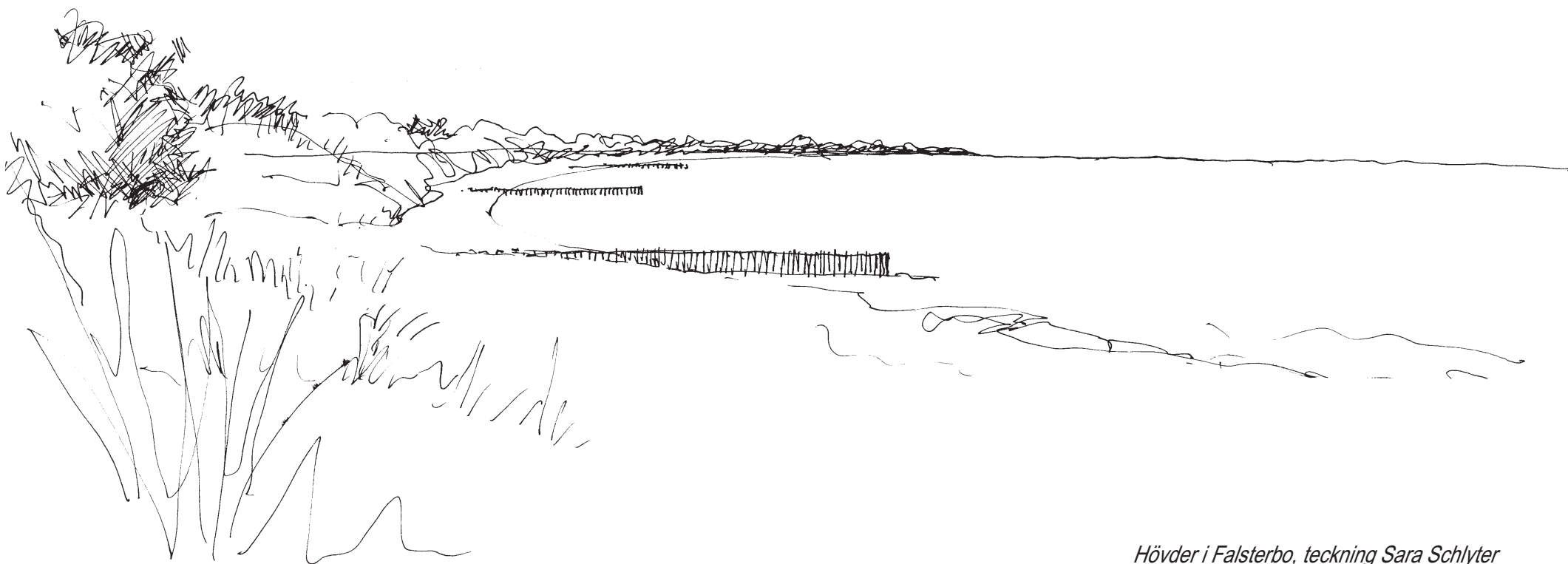
Jag gjorde dessutom besök på ett några referensplatser i Danmark och Sverige. Islands Brygge i Köpenhamn (ritat av Köpenhamns Kommuns Parkavdelning i samarbete med Annelise Bramsnæs och Poul Jensen, anläggningsår: 1994-2000) var intressant som representant för industrimark, hamn och järnväg, som omgestaltats till rekreativ park och mötesplats centralt en stad (jfr Gröningen som tidigare var rangerbangård). Den är uppdelad i tydliga delar med olika teman och användning, med tydliga spår av den tidigare verksamheten i form av järnvägsbussar, industrirester och industriinspirerade konstruktioner.

Längs tävlingsområdet fanns ett antal hövder, de flesta gjutna i betong. Hövder är konstruktioner som löper från land och vinkelrätt ut i vattnet för att motverka stranderosion. De kan tex vara av stenblock, betong eller spontade. På Falsterbonäset har man länge använt sig av trä, typ telefonstolpar. Hövderna bildar ett tvärgående mön-

ster som knyter samman land och vatten visuellt. Detta mönster kändes relevant att utveckla, inte minst för att det tekniskt skulle innebära mer strand längs sträckan, Hövderna fungerar också som bryggor och bidrar till att öka kontakten med vattnet för människor, rent fysiskt.

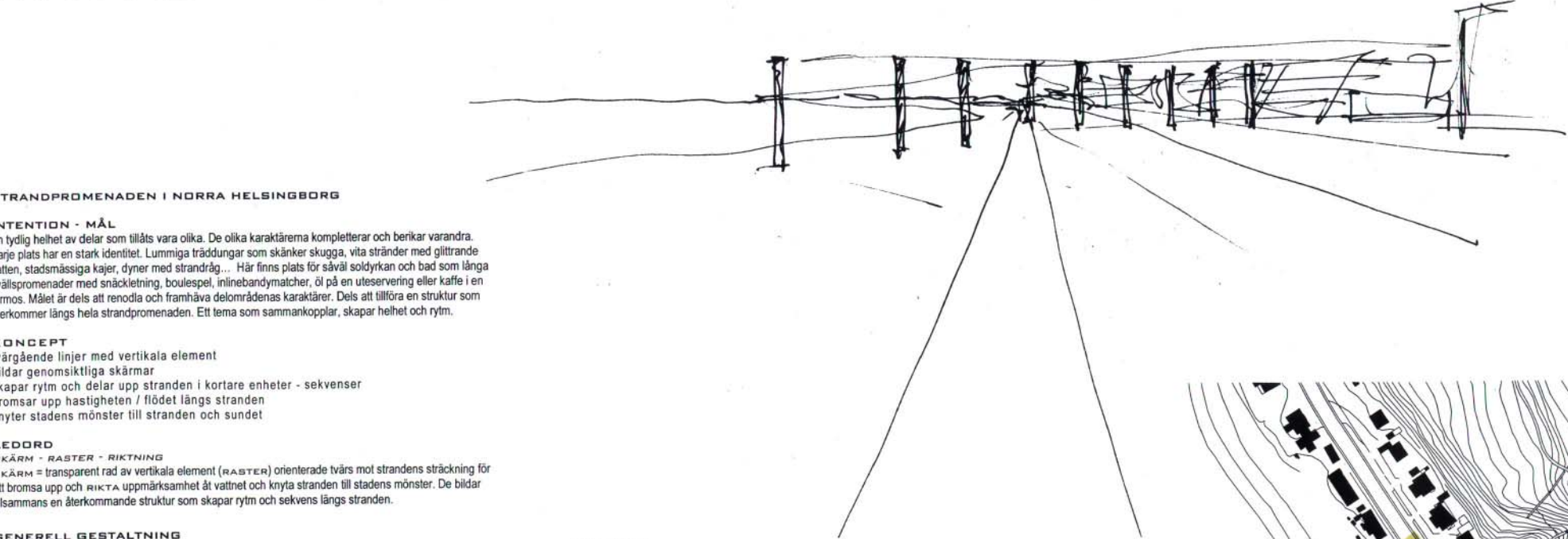
I tävlingsprogrammet ingick krav på bearbetning av parkeringssituationen och trafiken. Ett uttalat önskemål var att få ner hastigheten på biltrafiken. När konceptet var formulerat och förslaget började ta form arbetade jag med att lösa även dessa aspekter på bästa sätt. För att förankra mina idéer med expertis inom området hade jag kontakt med Monica Berntman på LTH.

Tävlingsarbetet var intensivt och pressat på slutet som det ofta blir. Efter inlämningen uppstod ett vakuum i väntan på resultatet. Oavsett utgången i tävlingen återstod ändå en del av exjobbet, att reflektera kring mitt arbete och mitt förslag.

Hövder i Falsterbo, teckning Sara Schlyter

IIIIISCREENSIIIII

STRANDPROMENADEN I NORRA HELSINGBORG

INTENTION - MÅL
En tydlig helhet av delar som tillåts vara olika. De olika karaktärerna kompletterar och berikar varandra. Varje plats har en stark identitet. Lummiga trädungar som skänker skugga, vita stränder med glittrande vatten, stadsmässiga kajer, dyner med stranddråg... Här finns plats för såväl soldyrkan och bad som långa kvällspromenader med snäckletning, boulespel, inlinebandymatcher, öl på en uteservering eller kaffe i en termos. Målet är dels att renodla och framhäva delområdenas karaktärer. Dels att tillföra en struktur som återkommer längs hela strandpromenaden. Ett tema som sammankopplar, skapar helhet och rytm.

KONCEPT
tvärgående linjer med vertikala element
bilda genomsiktliga skärmar
skapar rytm och delar upp stranden i kortare enheter - sekvenser
bromsar upp hastigheten / flödet längs stranden
knyter stadens mönster till stranden och sundet

LEDORD
SKÄRM - RASTER - RIKTNING
SKÄRM = transparent rad av vertikala element (**RASTER**) orienterade tvärs mot strandens sträckning för att bromsa upp och **RIKTA** uppmärksamhet åt vattnet och knyta stranden till stadens mönster. De bildar tillsammans en återkommande struktur som skapar rytm och sekvens längs stranden.

GENERELL GESTALTNING
SKÄRMARNA
Återkommande längs hela Strandpromenaden är den tvärgående strukturen med skärmar som bidrar med en annan indelning och rytm än den redan befintliga. Skärmarna är placerade där vägar an knyter, vinkelrätt från vattnet. De knyter an till och speglar stadens mönster och riktar uppmärksamheten mot vattnet istället för flyktigt längs kusten. Skärmarna bromsar upp rörelsen och hastigheten och förstärker därmed upplevelsorna av hav och vind och de olika platsernas speciella egenskaper. Vid varje skärm finns också ett övergångsställe. Det markerar flödet mellan staden och stranden och bromsar (m h a företrädet för fotgängare), på ett handfast sätt, upp biltrafiken.
Det faktum att skärmarna är tvärställda vattnet och är placerade vid vägar, dvs öppningar i bebyggelsen gör att de inte skymmer någons utsikt. De framhäver sundet genom sin riktning. De ger ett mer koncentrerat fokus på stranden och vattnet genom att leda blicken och den rumsliga upplevelsen dit. Skärmarna utgörs av varierande material, som bidrar till att förstärka de olika platsernas identiteter och underlättar orienteringen längs stranden. De speglar, kommenterar eller kontrasterar mot kontexten på respektive plats. Exempel är aluminiummaster med vindexar vid Norra Hamnen, stående järnvägsräls på Gröningen, betongpelare med fästen för volleybollsnet och solskyddssegel på badplatserna, och mer högtidliga koppar- och stenpelare på Strandvägen... mm. Dessa konstruktioner är alla vertikala och har horisontell överlinje. De framhäver topografin och landborgens stigning. Många av skärmarna utgörs helt enkelt av träd och för att särskilja dem från övrig vegetation används enbart oxel. Oxel präglas av vinden och böjer sig från vindriktningen, dvs mot land. Detta skapar en intressant kontrast mot konstruktionerna, de framhäver varandras egenskaper och karaktärer.

PLATTFORMAR
De gamla fortet återkommer längs stranden. På tävlingsområdet finns det fem stycken. De är mystiska historiska lämningar, populära att bestiga eller luta sig mot i lä. Varje fort förses med en kvadratisk plattform som riktas efter väderstrecken. En trappa eller ramp leder upp och där erbjuds ett annat perspektiv på tillvaron. Forten är alla olika, men plattformarna har samma formspråk. Några av dem kan användas till mer än som utsiktspunkter. En av dem utgör exempelvis fästet för en linbana och en rutchkana på Gröningen

MATERIAL. MARKBELÄGGNING
Strandpromenaden hålls även samman med en enhetlig markbeläggning och konsekventa materialval. En specialjord ganska stor betongplatta i fallande längder och med varierande bredd läggs genomgående på tvärs längs stråket. Den är i sitt grundutförande helt slät och utan fasad kant vilket gör att den även är lämplig som beläggning för cykelväg och ur handikappsynpunkt. Den kompletteras i två utföranden med struktur: båda med smala räfflor, parallella avtryck av stranddråg och lång. Organiskt men strikt. De räfflade plattorna kan användas att skapa mönster och markera viktiga platser. De har en hög detaljnivå och ger en ökad nyansering både visuellt och taktill, samt gör att stora tyor blir mer levande och varierade.

VEGETATION
Där skärmarna utgörs av träd används uteslutande ett träslag, oxel. Detta har två orsaker. Oxel tål vind och salt och därmed det utsatta läget vid kusten och i trafiksituationer. Men trädens växtsätt påverkas av läget och präglas av vinden, de böjer sig från den dominerande vindriktningen. Detta ger en intressant kontrastverkan mot de andra skärmarna, som är lodräta konstruktioner av olika slag. Formerna framhäver varandra, naturens organiska mot konstruktionernas räta. Den andra anledningen att uteslutande ha oxel i raderna är för att dessa ska särskilja sig från övrig vegetation som växer, och kommer att växa, oberoende av skärmarnas struktur.

MÖBLERING
En genomgående möblering längs strandpromenaden bidrar till att knyta samman stråket. Samtidigt är det just genom möblerna man gärna vill särskilja platser som har större dignitet eller är viktiga på något sätt. En speciell bänk, "lustkur", med träribbor och gjutna aluminiumsidor används längs större delen av strandpromenaden. Den har en spännande, buktande och samtidigt lätt form med stark identitet och gör sig mycket bra att använda flera på rad. Bänken kommer att produceras genom Nola. Den kompletteras med den traditionella ribbänken stockholm på mindre framträdande platser.

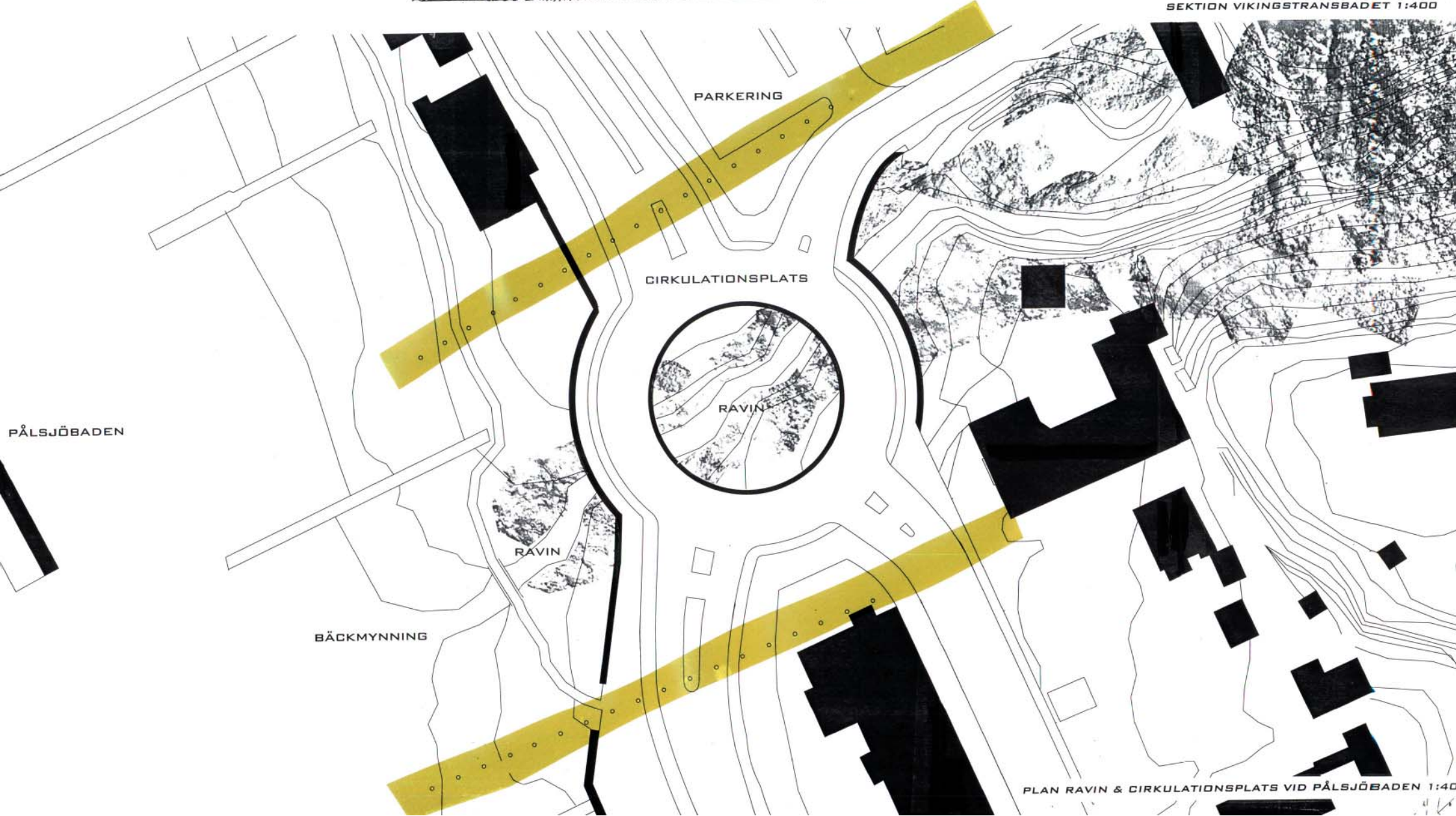
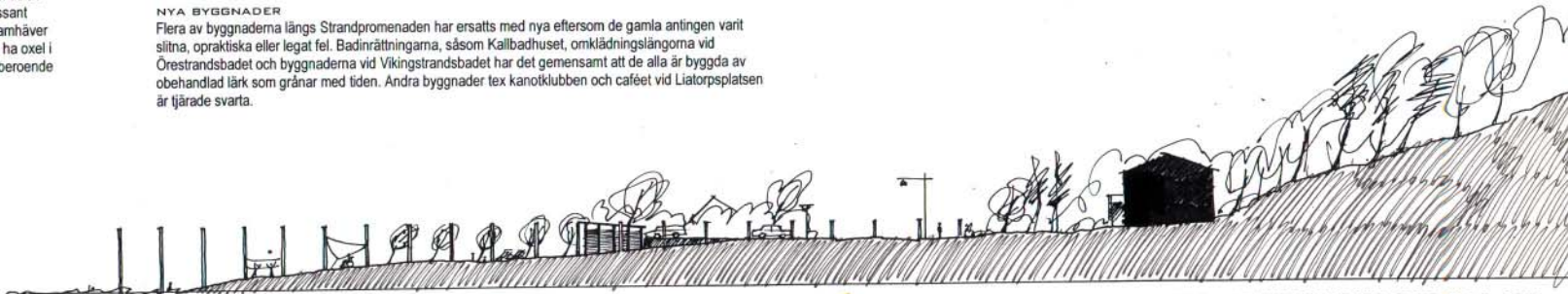
BELYSNING
En medveten och konsekvent ljussättning är viktig både för att skapa sammanhang längs strandpromenaden även nattetid och för att stråket ska upplevas som tryggt och säkert. Armaturerna får inte blända och ljuset måste ha bra färgåtergivning. Biltrafiken och fotgängare - cyklister har separerade belysningsystem. Belysningen för fotgängare och cyklister har en låg stolpe med mänsklig skala vilket ger en ökad känsla av omsorg och säkerhet och minskad känsla av utsatthet. Skärmarna / raderna med stolpar och träd / är också belysta, med släpljus underifrån, några lyser av sig själva. Här är ljussättningen mer varierande med olika uttryck, den ska förstärka de olika skärmarnas skilda identiteter och underlätta orienteringen längs stråket.

MUR
Den befintliga muren längs stranden kompletteras med en ny mur som består av smala, hela granitblock med 10 cm distans mellan varje. Ny mur finns vid Liatorpsplatsen, Pålssjöbaden och Vikingstrandsbadet.

TRAFIK
Trafiken i området har länge präglats av höga hastigheter, till stor del beroende på att vägarna längs stranden är raka och breda. Konceptet med de tvärställda rasterade skärmarna hjälper till att sänka trafikens hastighet. De bromsar upp genom att de upplevelsemässigt delar upp sträckan i fler delar, de riktar uppmärksamheten på den direkta omgivningen och anslutande vägar (inte där vägen svänger 1000 m bort). De visar tydligt att vägen är smalare, vilket också kräver en lägre hastighet. Vägarna längs stranden är generellt smalare än tidigare. Cykelbanorna är förhöjda, i nivå med trottoarerna, vilket gör att vägen upplevs smalare än om cyklarna endast är åtskilda från bilarna med vägmärkningar. Detta är också bättre ur säkerhetssynpunkt för cyklisterna. Övergångsställen finns på varje ställe en skärm korsar en bilväg. Detta hänger delvis samman med att skärmarna är placerade i anknytning till vägar, men det är också ett medvetet grepp för att förstärka skärmarnas bromsande inverkan med hjälp av fotgängarnas företräde. Det är ett sätt att markera att gångtrafiken prioriteras i området.

PARKERINGSPLATSER
Totalt utökas antalet parkeringsplatser med 247. Parkeringarna vid Vikingstrandsbadet, Pålssjö skola och järnvägsviadukten ökar med 30 resp 40 resp 102 platser. Dessutom tillkommer ny parkering mot Norra Hamnen, 75 platser.

NYA BYGGNADER
Flera av byggnaderna längs Strandpromenaden har ersatts med nya eftersom de gamla antingen varit slitna, opraktiska eller legat fel. Badinrättningarna, såsom Kalbadhuset, omklädningslångorna vid Örestrandsbadet och byggnaderna vid Vikingstrandsbadet har det gemensamt att de alla är byggda av obehandlad lärk som grånar med tiden. Andra byggnader tex kanotklubben och caféet vid Liatorpsplatsen är tjärade svarta.

VIKINGSSTRANDBADET

Vid Vikingstrandsbadet är alla de befintliga skjulen och containrama vid badet ersatta med nya byggnader. De är enhetligt utformade av obehandlad lärkpanel på en stomme av tjocka pelare, och placerade på en rad mellan parkeringsplatsen och stranden. Parkeringen är utökad med 30 platser (summa 75) i jämförelse med tidigare. Eftersom den ligger högt, i vägens nivå, bidrar byggnaderna till att avgränsa stranden både från parkeringen och vägen. Söder om parkeringen är nästaketet mot vägen ersatt med en mur av granitblock. Längs en av de tvärsälda skärmarna går en ramp ner från vägen, över parkeringen, mellan byggnaderna, till stranden. En välkomnande entré. På stranden finns ett system med gångar av betong och trädäck, som både leder parallellt med vattnet, ner i vattnet och ut till pirarna. Dessutom leder de bort till några grillplatser och till fortet med utsiktsplattformar. Hela området, även utsiktsplattformarna, är anpassat för rullstolsburna och personer med andra rörelse- och funktionshinder. 'Skärmen' utgörs här av betongstolpar med olika typer av infästningar på. Det är möjligt att fästa upp volleybollsnet, segelduk för att få skugga, eller kanske hängmattor. Några av stolparna går ut i vattnet. Vikingstrandsbadet hyser möjligheter för många aktiviteter - för alla.

FISKESTRANDEN

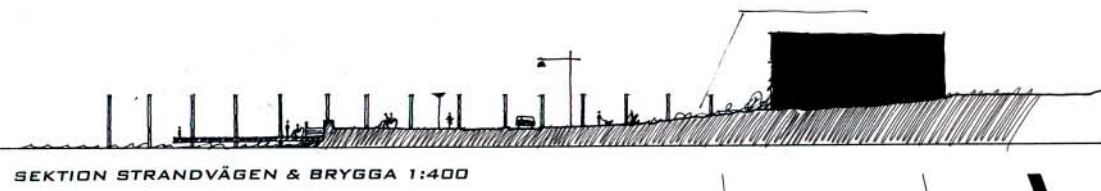
Fiskarnas uppdragna båtar och redskapslådor bidrar till strandens genuina liv. För att förstärka fiskerikarakteren utgörs två skärmar här av rejäla tjärade träpålar - lika de som fiskare förr rensade och lagade sina garn vid.

PÅLSJÖBADEN

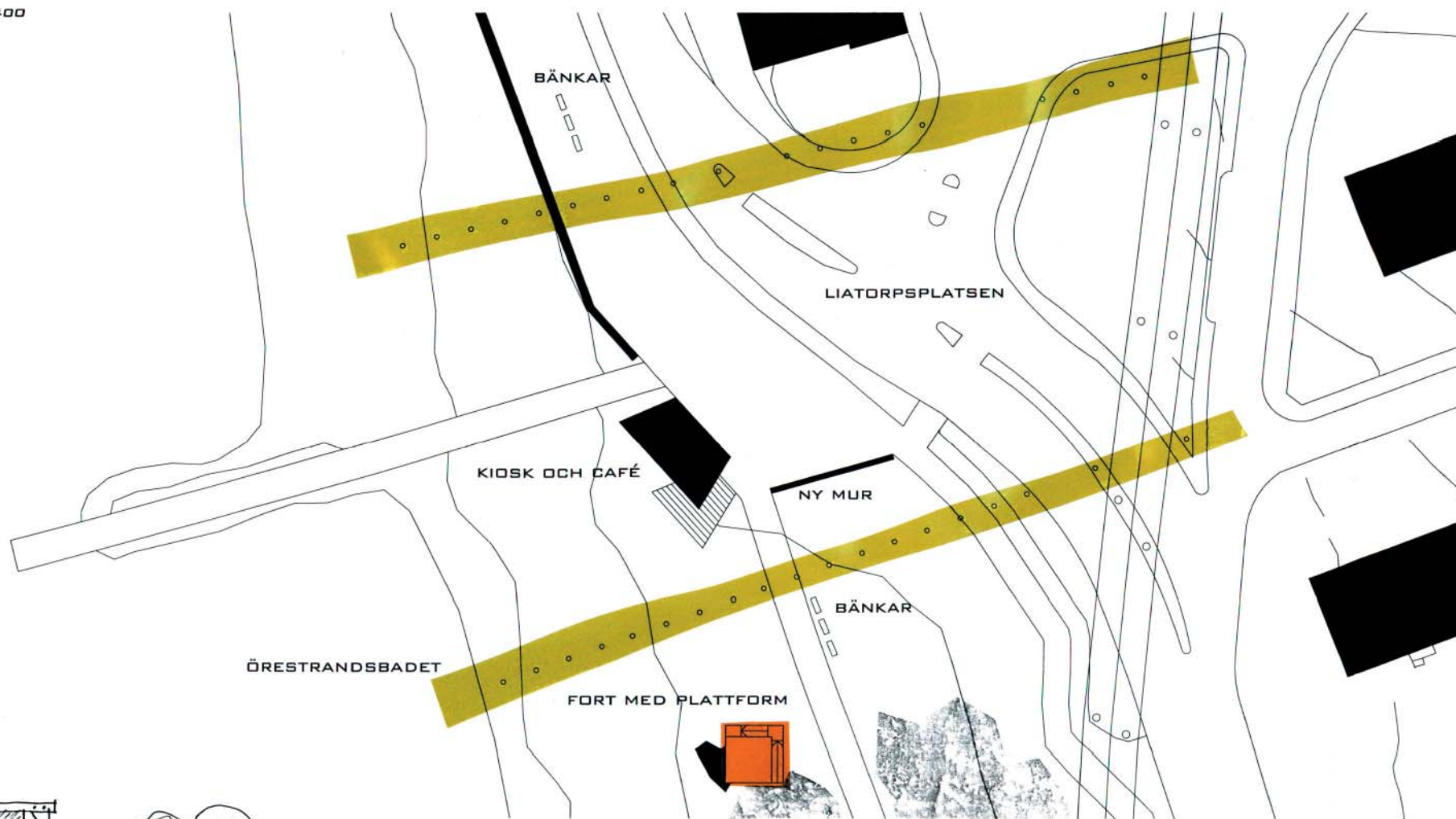
Alla stängsel är borta och stranden är tillgänglig för alla. Planket och stängslet mot vägen är ersatt med mur av smala rektangulära granitblock med 10 cm distans mellan varje. Muren ligger en dryg meter närmare stranden än staketet gjorde, vilket ger bättre utrymme för fotgängarna som följer vägen. Till fots kan man också välja att gå en liten stig nedanför restaurangen och entrén till badet. Genom att bryggan höjs så att det är möjligt att gå under den, kan Pålsjöbadens entré fortfarande vara vid vägen.

RAVINEN / CIRKULATIONSPLATS VID PÅLSJÖBADEN

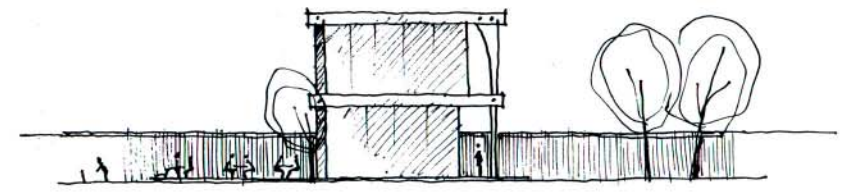
Ravinen och bäcken vid Pålsjö kvar fortsätter ända ner till stranden. Det ger ett dramatiskt avbrott i strandpromenadens topografi och återskapar den naturliga bäckmynningen vid stranden. Trafiksituationen vid Pålsjöbadet har varit rörig och är nu organiserad genom en cirkulationsplats. Den är placerad över ravinen, med öppen mitt där man ser ner i ravinen. Vegetationen fortsätter längs bäcken under cirkulationsplatsen mot stranden, en del av träden sticker upp genom cirkulationsplatsens öppning. På stranden nedanför Pålsjöbadet går en gångstig som man kan välja istället för att gå på trottoaren vid cirkulationsplatsen. Den ligger på en lägre nivå och gör det möjligt att se in i ravinen, och höra bäckens port.

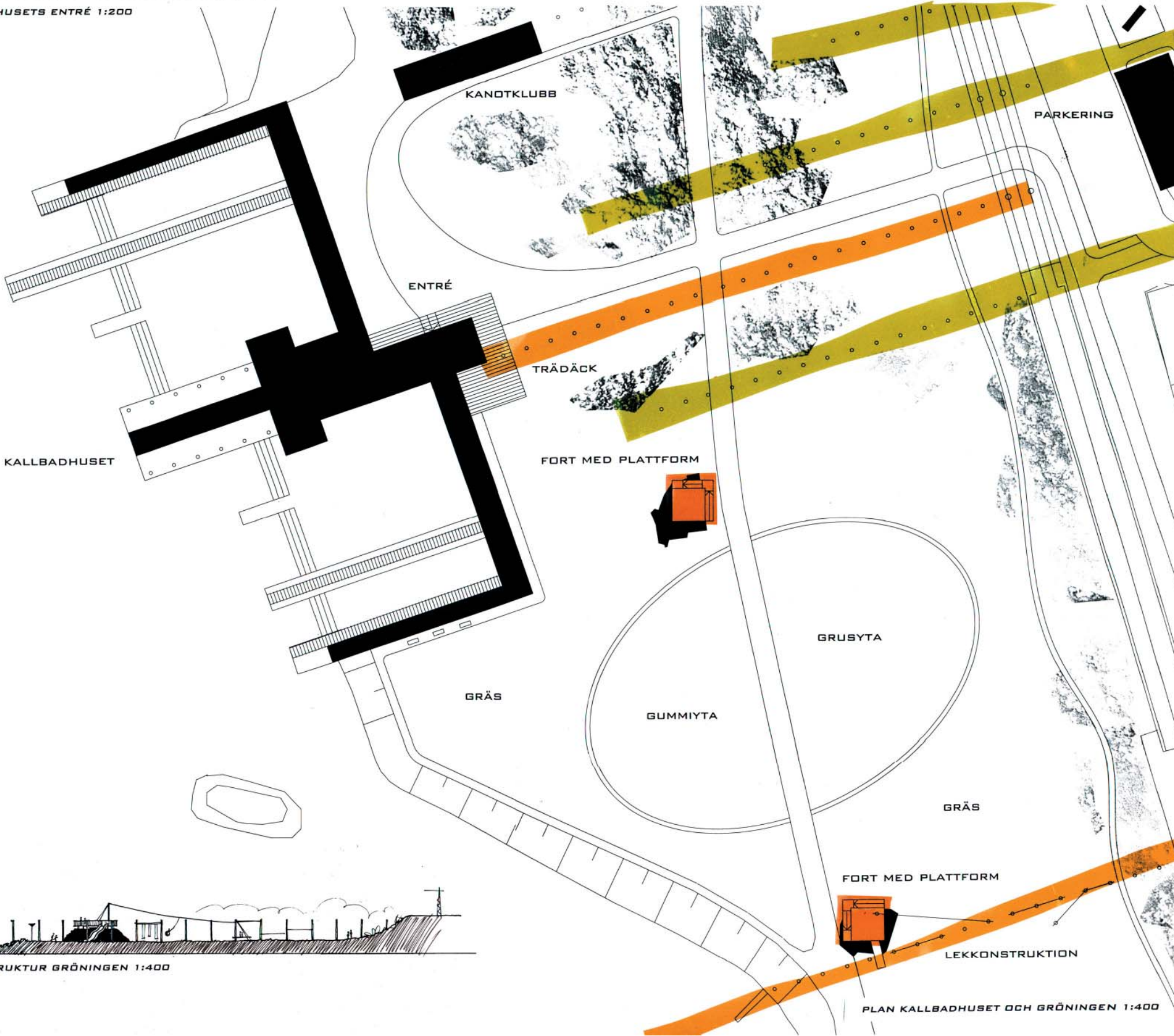
SEKTION STRANDVÄGEN & BRYGGA 1:400

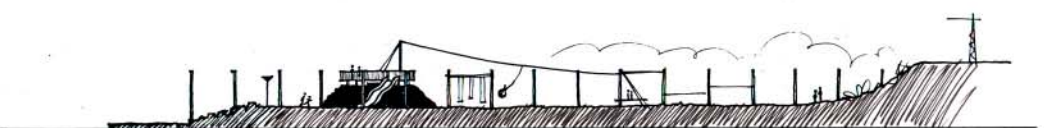
PLAN LIATORPSPLATSEN 1:400

FASAD KALLBADHUSETS ENTRÉ 1:200

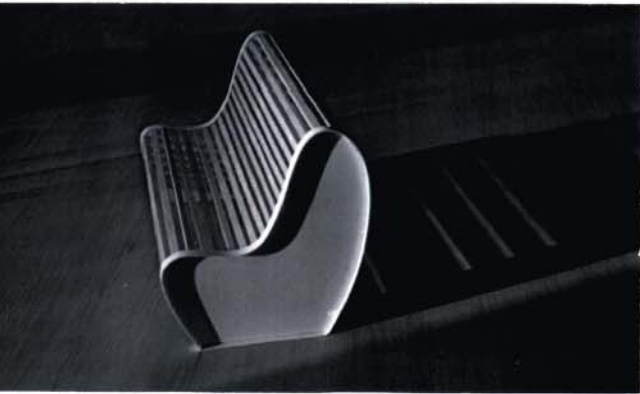

PLAN KALLBADHUSET OCH GRÖNINGEN 1:400

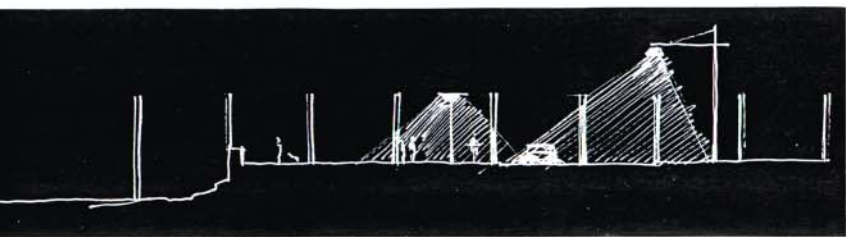
SEKTION LEKSTRUKTUR GRÖNINGEN 1:400

STRANDVÄGEN
Strandvägen behåller sin hårdgjorda, öppna och exponerade karaktär. Körbanan är smalare än tidigare, och gång- och cykelbanorna är belagda med enhetliga betonghällar i fallande längder. Belysningen är separerad för biltrafiken respektive gång- och cykeltrafiken, på samma sätt som längs hela stråket. Bänkarna är placerade tre och tre, för att man inte ska känna sig för utsatt när man sitter på dem. Ungefär mitt på strandvägen är det en öppning i muren. En trappa och en ramp leder ner till en betongbrygga nära vattnet. Skärmen med kopparpelare som ärgas i det hårda klimatet fortsätter över bryggan och ett par steg ut i vattnet. Bryggan blir en samlingspunkt lugna och soliga kvällar när man kan höra vågorna klucka under den.

LIATORPSPLATSEN
Trafiksituationen vid Liatorpsplatsen är komplicerad, med många anknyttande vägar och riktningar, och en viadukt vars pelare inte går att flytta. Det finns ingen självklar lösning, situationen bör utredas vidare. Grönområdet söder om Liatorpsplatsen avgränsas mot trafiken av en mur bestående av stora granitkvivar som står bredvid varandra med 10 cm distans. Detta gör att det är tydligt var gång och cykelstråket fortsätter söderut. Vid kanten till stranden ligger en kiosk och café i en ny svarttjälrad byggnad

ÖRESTRANDSBADET
Omklädningslängornas läge är justerat och de nya byggnaderna hänger samman med de övriga nya badinrättningarna längs strandpromenaden: av obehandlad lärkträ och med en konstruktion av genomgående pålar. Serveringen ligger nu uppe vid Liatorpsplatsen och är svarttjälrad med ett stort däck för uteservering i sydväst. Serveringens byggnad skyddas genom sitt läge badplatsen från trafiken på Liatorpsplatsen. En skärm med betongpelare, lika de på Vikingstrandsbadet med fästen och krokarna för diverse volleybollsnet, segeldukar eller annat, sträcker sig ner på stranden. Här finns alla möjligheter för aktivitet och lek. Fortet med utsiktplattform ligger strategiskt för den som vill se eller bli sedd. Kanotklubben har flyttat till en ny svartmålad byggnad precis mellan Örestrandsbadet och Kallbadhuset. Där kommer de närmare vattnet samtidigt som de kan använda infartsvägen till kallbadhuset för transporter, och har en riktig byggnad för sina kanoter och andra tillbehör.

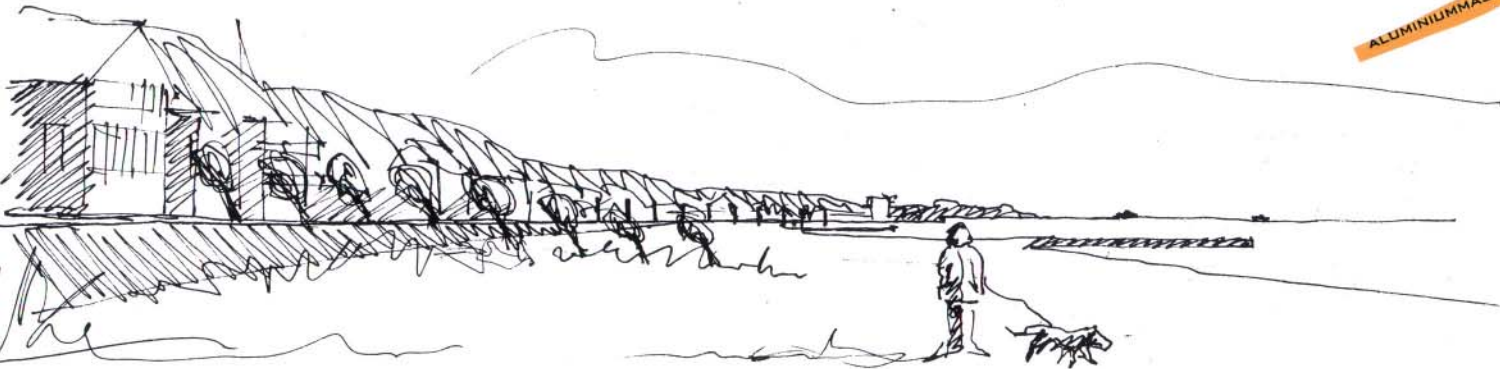

BELYSNINGSPRINCIP

PARKERING UNDER JÄRNVÄGSVIADUKTEN
Parkeringsytorna är orienterade på tvären i förhållande till vägen och viadukten, och går under viadukten. Skuggan är eftertraktad att parkera bilen i på sommaren, och marken under viadukten har inget större värde för något annat ändamål. Gnistskydd av transparent plexiglas monteras på viaduktens räcke för att skydda bilarna. Det påverkar inte viaduktens utseende eller visuella tyngd på något nämnvärt sätt. Parkeringsytorna ligger mellan viaduktens pelare. I linje med dessa, också i tvärgående mönster, går rader med träd. Raderna sträcker sig ut som fortsättning på pelarparen, och förankrar viadukten på platsen. Viaduktens pelare och trädraderna i anslutning till dem är belysta när det är mörkt med ett varmt sken underifrån. Det motverkar mörka hotfulla skuggor och gör området trevligare på natten.

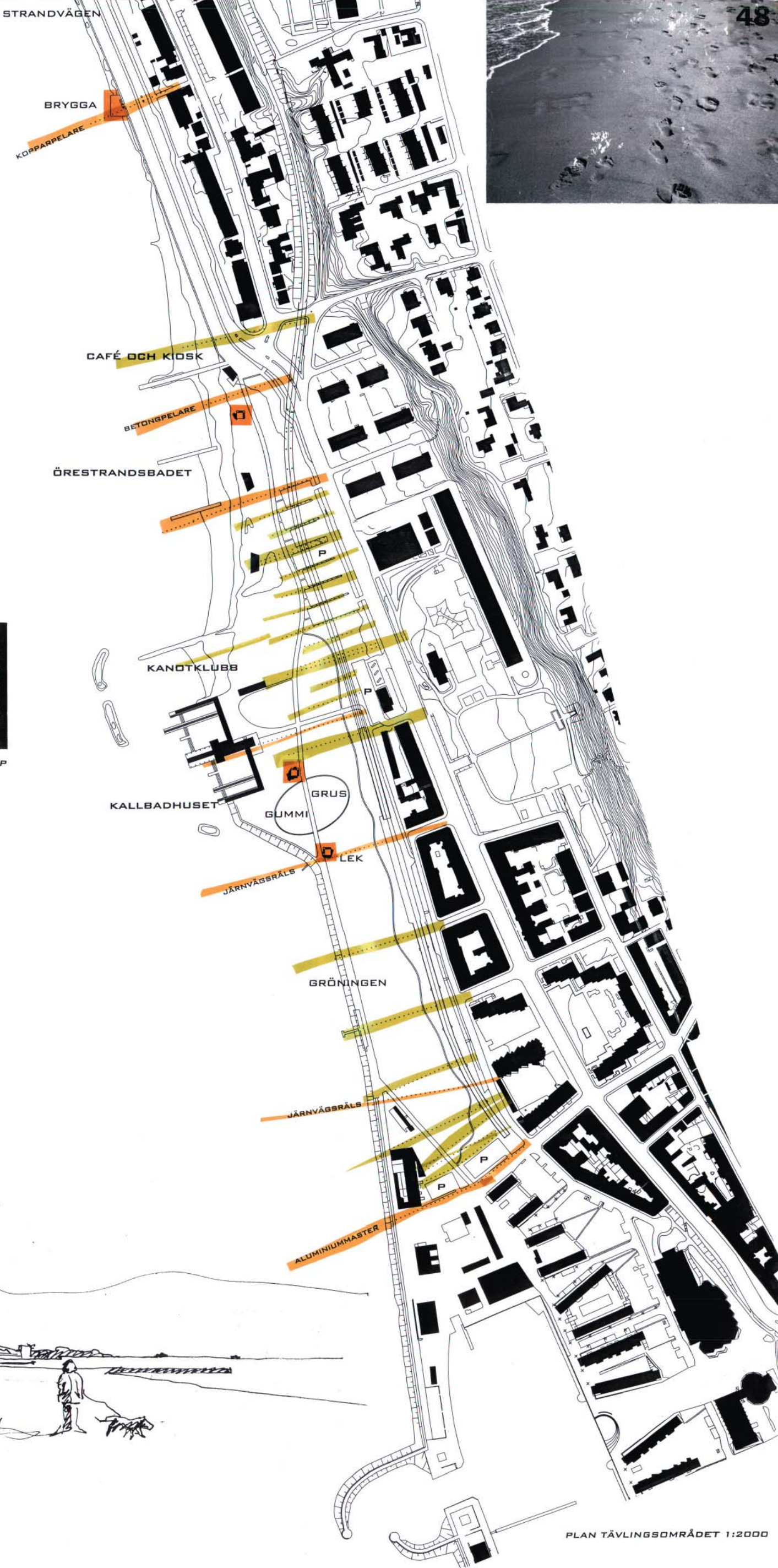
KALLBADHUSET
Ett nytt kallbadhus med spa-avdelning som huvudsakligen är byggt av obehandlad lärk. Byggnaden är organiserad kring en central del i två plan. Entrén är glasad och den bärande konstruktionen ligger utanpå, i form av höga, böjda träpelare. På bottenplan finns entré med café, omklädningsrum och bastuavdelningen ligger rakt fram med sundsutsikt. Damernas är åt vänster och herrarnas åt höger. Gårdarna är omgärdade av omklädningsbås och uppdelade med pergolor som ger lite skugga och en intimare rumsupplevelse. På ovanvåningen finns det spa med olika typer av behandlingar och ett separat café eller restaurang där man kan ta en vitamindrink i morronrock och quirkmask. Behandlingsrummen är uppdelade kring en central gång med ljus från taket som är glasat över tvärgående böjda träbalkar. Med tanke på utsikten är även behandlingsrummen uppdelade med damer åt vänster och herrar till höger. Några av behandlingsrummen öppna, som gamla tiders sanatoriebalkonger, med ett överflöd av frisk luft och hälsa från den salta vinden.

GRÖNINGEN
Gröningen behåller mycket av sin öppna atmosfär, med möjlighet till ett antal olika aktiviteter. Gräsplanen delas upp av flera träskärmar på tvären, tätare i den södra delen, där de bildar mindre lite intimare rum, för att återkomma med längre avstånd i Gröningens norra del, där den öppnare karaktären bibehålls. Detta skapar en successiv övergång från Norra Hamnens förtätade (men mot vattnet öppna) bebyggelse. Några skärmar på Gröningen utgörs av stående järnvägsräls - en anknytning till tiden då området var spårområde. Järnvägsvagnen får av den anledningen också stå kvar. I Gröningens södra ända finns två nya parkeringsplatser med sammanlagt 75 platser. Dessa avgränsas mot Norra Hamnenområdet, i Tågagatans förlängning, av en skärm med aluminiummaster. Varje mast kröns av en vindex som visar vindens riktning. Längs hela Gröningens insida, längs järnvägen, går en smal gångstig. Den gör det möjligt att gå runt Gröningen, eller välja den inre, mer skyddade vägen när det hårt väder. Det södra fortet med plattform på bildar tillsammans med en av skärmarna med järnvägsräls stommen till en lekplats med linbana, gungor, rutchkana, lianer mm. Strax norr därom ligger i gräset en försänkt oval. Gång- och cykelstråket delar ovalen. Den ena halvan är belagd med en platsguten gummieläggning, och här finns möjlighet att spela basket, bandy eller åka inlines eller skateboard. Ytan är också mycket lämpad för gymnastik eller aerobics, då den sviktar något. Den andra halvan är belagd med stenmjöl (grus) och är en utmärkt boulevardsplan där många lag kan spela samtidigt. Kanten till ovalen är en bred platsguten betongsarg som är trevlig att sitta på för de som hellre vill titta på.

- SAMMANSTÄLLNING AV ÅTGÄRDER**
- Grundläggning för och uppförande av pelare och pålar av diverse material
 - Plantering av rader med oxel
 - Ny beläggning av betonghällar på gång- och cykelbanorna längs stråket
 - Plattformar, dvs trädäck med reling och ramper över fortet
 - Nybyggnation av kallbadhus, omklädningslängor, kiosker och klubbhus
 - Gångsystem av betong och trä vid Vikingstrandsbadet
 - Anläggning av nya parkeringsplatser
 - Nya bänkar och belysningsarmaturer till hela sträckan
 - Upplyft cirkulationsplats över utgrävd ravin
 - Oval platsguten betongkant och en gummiyta och en grusyta
 - Lekutrustning såsom linbana, gungor, kana mm till struktur av järnvägsräls

UTFÖRANDE I ETAPPER
Förslagets karaktär gör att utförandet kan delas upp i flera etapper både geografiskt och åtgärdsmissigt. Skärmarna, förslagets stomme, bör utföras i sin helhet för att den effekten av rytm och sekvens i rumsupplevelsen ska åstadkommas. Exakt läge och material på de enskilda skärmarna kan diskuteras.

PLAN TÄVLINGSOMRÅDET 1:2000

IIIIISCREENSIIII

IIIIISCREENSIIII

STRANDPROMENADEN I NORRA HELSINGBORG

NULÄGESBESKRIVNING

Tävlingsområdet utgörs av olika delar som skiljer sig åt ordentligt. De har olika karaktärer, förutsättningar och möjligheter. Gemensamt är att de, trots att de besöks och passerar av tusentals människor varje år, till största del är slitna och lågprioriterade och med till synes slumpartade utformningar. Det finns inte mycket som, förutom att de ligger i en följd längs sundet, knyter ihop delområdena med varandra. Inte heller finns det något som på ett naturligt sätt knyter samman land med vatten, staden med sundet. Strandområdet utgör en skarv och en periferi trots det attraktiva läget, det verkar bortglömt, istället för att vara en magnet och livsnerv.

KOMMUNIKATION

Strandpromenaden används redan idag flitigt som promenadstråk. Men det är med varierande förutsättningar för fotgängare. Vid Påljöbaden är trottoaren mycket smal och kontakten med vattnet saknas helt. Söder om Liatorpsplatsen är situationen rörig: här utgår tre mer eller mindre parallella gång- och cykelvägar söderut. Det är otydligt vilken väg man ska välja och varför de är motiverade.

Cykelvägar finns längs hela sträckan. På flera ställen går de parallellt med bilvägar och utgörs av körbanans yttersta meter, åtskilt från bilarna med en heldragen vit linje. Cyklisterna är utsatta och vistas på det som psykologiskt upplevs som bilarnas territorium.

Bilvägarna längs vattnet är genomgående ganska breda vilket gör att hastigheten på trafiken ofta är över den tillåtna, 50 km/h. Den höga hastigheten är självklart en fara för fotgängare, cyklister, barn och djur, men de bidrar också till att bilisternas upplevelse av omgivningen - stranden, sundet, Danmark - minskar. Tunnelseendet ökar med hastigheten. Strandpromenaden utgör entré till staden norrifrån. Området representerar hela Helsingborg och måste få den status och de tecken på omsorg som behövs för att göra staden rättvisa.

På samma sätt är vägarna som ansluter till Drottninggatan och Strandvägen är entréer till stranden. Anslutningspunkterna utgör viktiga noder, där betraktarens (den som närmar sig) fokus på stranden är som starkast, och de ska ha en identitet som motsvarar detta.

TOPOGRAFI

Karaktäristisk för de norra delarna av Helsingborg är topografin. Landborgen reser sig med dramatisk höjd och bildar en stark rumslik avgränsning som också förstärker strandens längsgående riktning.

De anslutande vägarna till Strandvägen / Drottninggatan påverkas starkt av nivåskillnaderna. Vissa av dem är mycket branta och vyn över sundet mot Helsingör är slående.

SUNDET

Helsingborg vänder sig mot sundet och sin syskonstad Helsingör på andra sidan. Sundet är livligt trafikerat av fritidsbåtar, stora färjor och lastfartyg. Det skiftar ständigt i utseende efter väder och årstid och tiden på dygnet. Helsingborg präglas starkt av sitt läge. Men det är som om fokus ibland riktas för långt bort, man tittar över och förbi stranden där det verkliga mötet mellan staden och sundet sker. Staden kommer inte riktigt ner till vattenkanten, det blir ingen närkontakt.

KARAKTÄRER

Längs hela stranden är vinden och eftermiddagsljuset över vattnet påtagligt. Materialkänslan och graden av vattenkontakt varierar starkt mellan de olika delområdena. Från att kunna gå med tårna i sanden vid vattenbrynet vid Vikingstrand, är allt asfalterat och en mur skiljer dig från vattnet på Strandvägen. Vid Kallbadhuset passerar du genom trädgångar som ger lä och skugga. Skillnaderna i karaktär ger olika upplevelser och är något att värna om.

INTENTION - MÅL

En tydlig helhet av delar som tillåts vara olika. De olika karaktärerna kompletterar och berikar varandra. Varje plats har en stark identitet. Lummiga trädgångar som skänker skugga, vita stränder med glittrande vatten, stadsmässiga kajer, dyner med strandråg... Här finns plats för såväl soldyrkan och bad som långa kvällspromenader med snäckletning, boulespel, inlinebandymatcher, öl på en uteservering eller kaffe i en termos. Målet är dels att renodla och framhäva delområdenas karaktärer. Dels att tillföra en struktur som återkommer längs hela strandpromenaden. Ett tema som sammankopplar, skapar helhet och rytm.

KONCEPT

tvärgående linjer med vertikala element
bildar genomskiktliga skärmar
skapar rytm och delar upp stranden i kortare enheter - sekvenser
bromsar upp hastigheten / flödet längs stranden
knyter stadens mönster till stranden och sundet

LEDORD

SKÄRM - RASTER - RIKTNING

SKÄRM = transparent rad av vertikala element (RASTER) orienterade tvärs mot strandens sträckning för att bromsa upp och RIKTA uppmärksamhet åt vattnet och knyta stranden till stadens mönster. De bildar tillsammans en återkommande struktur som skapar rytm och sekvens längs stranden.

GENERELL GESTALTNING

SKÄRMARNA

Återkommande längs hela Strandpromenaden är den tvärgående strukturen med skärmar som bidrar med en annan indelning och rytm än den redan befintliga. Skärmarna är placerade där vägar anknyter, vinkelrätt från vattnet. De knyter an till och speglar stadens mönster och riktar uppmärksamheten mot vattnet istället för flyktigt längs kusten. Skärmarna bromsar upp rörelsen och hastigheten och förstärker därmed upplevelserna av hav och vind och de olika platsernas speciella egenskaper. Vid varje skärm finns också ett övergångsställe. Det markerar flödet mellan staden och stranden och bromsar (m h a företrädet för fotgängare), på ett handfast sätt, upp biltrafiken.

Det faktum att skärmarna är tvärställda vattnet och är placerade vid vägar, dvs öppningar i bebyggelsen gör att de inte skymmer någons utsikt. De framhäver sundet genom sin riktning. De ger ett mer koncentrerat fokus på stranden och vattnet genom att leda blicken och den rumsliga upplevelsen dit. Skärmarna utgörs av varierande material, som bidrar till att förstärka de olika platsernas identiteter och underlättar orienteringen längs stranden. De speglar, kommenterar eller kontrasterar mot kontexten på respektive plats. Exempel är aluminiummaster med vindexar vid Norra Hamnen, stående järnvägsräls på Gröningen, betongpelare med fästen för volleybollsnet och solskyddssegel på badplatserna, och mer högtidliga koppar- och stenpelare på Strandvägen... mm. Dessa konstruktioner är alla vertikala och har horisontell överlinje. De framhäver topografin och landborgens stigning. Många av skärmarna utgörs helt enkelt av träd och för att särskilja dem från övrig vegetation används enbart oxel. Oxel präglas av vinden och böjer sig från vindriktningen, dvs mot land. Detta skapar en intressant kontrast mot konstruktionerna, de framhäver varandras egenskaper och karaktärer.

PLATTFORMAR

De gamla forten återkommer längs stranden. På tävlingsområdet finns det fem stycken. De är mystiska historiska lämningar, populära att bestiga eller luta sig mot i lä. Varje fort förses med en kvadratisk plattform som riktas efter väderstrecken. En trappa eller ramp leder upp och där erbjuds ett annat perspektiv på tillvaron. Forten är alla olika, men plattformarna har samma formspråk. Några av dem kan användas till mer än som utsiktspunkter: En av dem utgör exempelvis fästet för en linbana och en rutchkana på Gröningen

MATERIAL, MARKBELÄGGNING

Strandpromenaden hålls även samman med en enhetlig markbeläggning och konsekventa materialval. En specialjord ganska stor betongplatta i fallande längder och med varierande bredd läggs genomgående på tvären längs stråket. Den är i sitt grundutförande helt slät och utan fasad kant vilket gör att den även är lämplig som beläggning för cykelväg och ur handikappsynpunkt. Den kompletteras i två utföranden med struktur: båda med smala räfflor, parallella avtryck av strandråg och tång. Organiskt men strikt. De räfflade plattorna kan användas att skapa mönster och markera viktiga platser. De har en hög detaljnivå och ger en ökad nyansering både visuellt och taktilt, samt gör att stora ytor blir mer levande och varierade.

VEGETATION

Där skärmarna utgörs av träd används uteslutande ett trädslag, oxel. Detta har två orsaker. Oxel tål vind och salt och därmed det utsatta läget vid kusten och i trafiksituationer. Men trädens växtsätt påverkas av läget och präglas av vinden, de böjer sig från den dominerande vindriktningen. Detta ger en intressant kontrastverkan mot de andra skärmarna, som är lodräta konstruktioner av olika slag. Formerna framhäver varandra, naturens organiska mot konstruktionernas räta. Den andra anledningen att uteslutande ha oxel i raderna är för att dessa ska särskilja sig från övrig vegetation som växer, och kommer att växa, oberoende av skärmarnas struktur.

MÖBLERING

En genomgående möblering längs strandpromenaden bidrar till att knyta samman stråket. Samtidigt är det just genom möblerna man gärna vill särskilja platser som har större dignitet eller är viktiga på något sätt. En speciell bänk, "lustkur", med träribbor och gjutna aluminiumsidor används längs större delen av strandpromenaden. Den har en spännande, buktande och samtidigt lätt form med stark identitet och gör sig mycket bra att använda flera på rad. Bänken kommer att produceras genom Nola. Den kompletteras med den traditionella ribbänken stockholm på mindre framträdande platser.

BELYSNING

En medveten och konsekvent ljussättning är viktig både för att skapa sammanhang längs strandpromenaden även nattetid och för att stråket ska upplevas som tryggt och säkert. Armaturerna får inte blända och ljuset måste ha bra färgåtergivning. Biltrafiken och fotgängare - cyklisterna har separerade belysningsystem. Belysningen för fotgängare och cyklisterna har en låg stolpe med mänsklig skala vilket ger en ökad känsla av omsorg och säkerhet och minskad känsla av utsatthet. Skärmarna / raderna med stolpar och träd / är också belysta, med släpljus underifrån, några lyser av sig själva. Här är ljussättningen mer varierande med olika uttryck, den ska förstärka de olika skärmarnas skilda identiteter och underlätta orienteringen längs stråket.

MUR

Den befintliga muren längs stranden kompletteras med en ny mur som består av smala, hela granitblock med 10 cm distans mellan varje. Ny mur finns vid Liatorpsplatsen, Pålsjöbaden och Vikingstransbadet.

TRAFIK

Trafiken i området har länge präglats av höga hastigheter, till stor del beroende på att vägarna längs stranden är raka och breda. Konceptet med de tvärställda rastade skärmarna hjälper till att sänka trafikens hastighet. De bromsar upp genom att de upplevelsemässigt delar upp sträckan i fler delar, de riktar uppmärksamheten på den direkta omgivningen och anslutande vägar (inte där vägen svänger 1000 m bort). De visar tydligt att vägen är smalare, vilket också kräver en lägre hastighet.

Vägarna längs stranden är generellt smalare än tidigare. Cykelbanorna är förhöjda, i nivå med trottoarerna, vilket gör att vägen upplevs smalare än om cyklarna endast är åtskilda från bilarna med vägmarkeringar. Detta är också bättre ur säkerhetssynpunkt för cyklisterna.

Övergångsställen finns på varje ställe en skärm korsar en bilväg. Detta hänger delvis samman med att skärmarna är placerade i anknytning till vägar, men det är också ett medvetet grepp för att förstärka skärmarnas bromsande inverkan med hjälp av fotgängarnas företräde. Det är ett sätt att markera att gångtrafiken prioriteras i området.

PARKERINGSPLATSER

Totalt utökas antalet parkeringsplatser med 247. Parkeringarna vid Vikingstransbadet, Pålsjö skola och järnvägsviadukten ökar med 30 resp 40 resp 102 platser. Dessutom tillkommer ny parkering mot Norra Hamnen, 75 platser.

NYA BYGGNADER

Flera av byggnaderna längs Strandpromenaden har ersatts med nya eftersom de gamla antingen varit slitna, opraktiska eller legat fel. Badinrättningarna, såsom Kallbadhuset, omklädningslängorna vid Örestrandsbadet och byggnaderna vid

Vikingstrandsbadet har det gemensamt att de alla är byggda av obehandlad lärk som grånar med tiden. Andra byggnader tex kanotklubben och caféet vid Liatorpsplatsen är tjärade svarta.

DELOMRÅDE FÖR DELOMRÅDE

VIKINGSSTRANSBADET

Vid Vikingstrandsbadet är alla de befintliga skjulen och containrarna vid badet ersatta med nya byggnader. De är enhetligt utformade av obehandlad lärkpanel på en stomme av tjocka pelare, och placerade på en rad mellan parkeringsplatsen och stranden. Parkeringen är utökad med 30 platser (summa 75) i jämförelse med tidigare. Eftersom den ligger högt, i vägens nivå, bidrar byggnaderna till att avgränsa stranden både från parkeringen och vägen. Söder om parkeringen är nätstaketet mot vägen ersatt med en mur av granitblock. Längs en av de tvärställda skärmarna går en ramp ner från vägen, över parkeringen, mellan byggnaderna, till stranden. En välkomnande entré. På stranden finns ett system med gångar av betong och trädäck, som både leder parallellt med vattnet, ner i vattnet och ut till pirarna. Dessutom leder de bort till några grillplatser och till fortet med utsiktsplattformar. Hela området, även utsiktsplattformarna, är anpassat för rullstolsburna och personer med andra rörelse- och funktionshinder. 'Skärmen' utgörs här av betongstolpar med olika typer av infästningar på. Det är möjligt att fästa upp volleybollnät, segelduk för att få skugga, eller kanske hängmattor. Några av stolparna går ut i vattnet. Vikingstrandsbadet hyser möjligheter för många aktiviteter - för alla.

FISKESTRANDEN

Fiskarnas uppdragna båtar och redskapslådor bidrar till strandens genuina liv. För att förstärka fiskerikarakteren utgörs två skärmar här av rejäla tjärade träpålar - lika de som fiskare förr rensade och lagade sina garn vid.

PÅLSJÖBADEN

Alla stängsel är borta och stranden är tillgänglig för alla. Planket och stängslet mot vägen är ersatta med mur av smala rektangulära granitblock med 10 cm distans mellan varje. Muren ligger en dryg meter närmare stranden än staketet gjorde, vilket ger bättre utrymme för fotgängarna som följer vägen. Till fots kan man också välja att gå en liten stig nedanför restaurangen och entrén till badet. Genom att bryggan höjs så att det är möjligt att gå under den, kan Pålsjöbadens entré fortfarande vara vid vägen.

RAVINEN / CIRKULATIONSPLATS VID PÅLSJÖBADEN

Ravinen och bäcken vid Pålsjö kvarn fortsätter ända ner till stranden. Det ger ett dramatiskt avbrott i strandpromenadens topografi och återskapar den naturliga bäckmynningen vid stranden.

Trafiksituationen vid Pålsjöbaden har varit rörig och är nu organiserad genom en cirkulationsplats. Den är placerad över ravinen, med öppen mitt där man ser ner i ravinen. Vegetationen fortsätter längs bäcken under cirkulationsplatsen mot stranden, en del av träden sticker upp genom cirkulationsplatsens öppning.

På stranden nedanför Pålsjöbaden går en gångstig som man kan välja istället för att gå på trottoaren vid cirkulationsplatsen. Den ligger på en lägre nivå och gör det möjligt att se in i ravinen, och höra bäckens porl.

STRANDVÄGEN

Strandvägen behåller sin hårdgjorda, öppna och exponerade karaktär. Körbanan är smalare än tidigare, och gång- och cykelbanorna är belagda med enhetliga betonghållar i fallande längder. Belysningen är separerad för biltrafiken respektive gång- och cykeltrafiken, på samma sätt som längs hela stråket. Bänkarna är placerade tre och tre, för att man inte ska känna sig för utsatt när man sitter på dem. Ungefär mitt på strandvägen är det en öppning i muren. En trappa och en ramp leder ner till en betongbrygga nära vattnet. Skärmen med kopparpelare som ärgas i det hårda klimatet fortsätter över bryggan och ett par steg ut i vattnet. Bryggan blir en samlingspunkt lugna och soliga kvällar när man kan höra vågorna klucka under den.

LIATORPSPLATSEN

Trafiksituationen vid Liatorpsplatsen är komplicerad, med många anknyttande vägar och riktningar, och en viadukt vars pelare inte går att flytta. Det finns ingen självklar lösning, situationen bör utredas vidare.

Grönområdet söder om Liatorpsplatsen avgränsas mot trafiken av en mur bestående av stora granitskivor som står bredvid varandra med 10 cm distans. Detta gör att det är tydligt var gång och cykelstråket fortsätter söderut. Vid kanten till stranden ligger en kiosk och café i en ny svarttjädad byggnad

ÖRESTRANSBADET

Omlädningslångornas läge är justerat och de nya byggnaderna hänger samman med de övriga nya badinrättningarna längs strandpromenaden: av obehandlat lärkträ och med en konstruktion av genomgående pålar. Serveringen ligger nu uppe vid Liatorpsplatsen och är svarttjädad med ett stort däck för uteservering i sydväst. Serveringens byggnad skyddar genom sitt läge badplatsen från trafiken på Liatorpsplatsen. En skärm med betongpelare, lika de på Vikingstrandsbadet med fästen och krokar för diverse volleybollnät, segeldukar, hängmattor eller annat, sträcker sig ner på stranden. Här finns alla möjligheter för aktivitet och lek.

Fortet med utsiktsplattform ligger strategiskt för den som vill se eller bli sedd.

Kanotklubben har flyttat till en ny svartmålad byggnad precis mellan Örestrandsbadet och Kallbadhuset. Där kommer de närmare vattnet samtidigt som de kan använda infartsvägen till kallbadhuset för transporter, och har en riktig byggnad för sina kanoter och andra tillbehör.

PARKERING UNDER JÄRNVÄGSVIADUKTEN

Parkeringsytorna är orienterade på tvären i förhållande till vägen och viadukten, och går under viadukten. Skuggan är eftertraktad att parkera bilen i på sommaren, och marken under viadukten har inget större värde för något annat ändamål. Gnistskydd av transparent plexiglas monteras på viaduktens räcke för att skydda bilarna. Det påverkar inte viaduktens utseende eller visuella tyngd på något nämnvärt sätt.

Parkeringsytorna ligger mellan viaduktens pelare. I linje med dessa, också i tvärgående mönster, går rader med träd. Raderna sträcker sig ut som fortsättning på pelarparen, och förankrar viadukten på platsen.

Viaduktens pelare och trädraderna i anslutning till dem är belysta när det är mörkt med ett varmt sken underifrån. Det motverkar mörka hotfulla skuggor och gör området trevligare på natten.

KALLBADHUSET

Ett nytt kallbadhus med spa-avdelning som huvudsakligen är byggt av obehandlad lärk. Byggnaden är organiserat kring en central del i två plan. Entrén är glasad och den bärande konstruktionen ligger utanpå, i form av höga, böjda träpelare. På bottenplan finns entré med café, omklädningsrum och bastuavdelningen ligger rakt fram med sundsutsikt. Damernas är åt vänster och herrarnas åt höger. Gårdarna är omgärdade av omklädningsbås och uppdelade med pergolor som ger lite skugga och en intimare rumsupplevelse. På ovanvåningen finns det spa med olika typer av behandlingar och ett separat café eller restaurang där man kan ta en vitamindrink i morgonrock och gurkmask. Behandlingsrummen är uppdelade kring en central gång med ljus från taket som är glasat över tvärgående böjda träbalkar. Med tanke på utsikten är även behandlingsrummen uppdelade med damer åt vänster och herrar till höger. Några av behandlingsrummen öppna, som gamla tiders sanatoriebalkonger, med ett överflöd av frisk luft och hälsa från den salta vinden.

GRÖNINGEN

Gröningen behåller mycket av sin öppna atmosfär, med möjlighet till ett antal olika aktiviteter. Gräsplanen delas upp av flera trädskärmar på tvären, tätare i den södra delen, där de bildar mindre lite intimare rum, för att återkomma med längre avstånd i Gröningens norra del, där den öppnare karaktären bibehålls. Detta skapar en successiv övergång från Norra Hamnens förtätade (men mot vattnet öppna) bebyggelse. Några skärmar på Gröningen utgörs av stående järnvägsräls - en anknytning till tiden då området var spårområde. Järnvägsvagnen får av den anledningen också stå kvar. I Gröningens södra ända finns två nya parkeringsplatser med sammanlagt 75 platser. Dessa avgränsas mot Norra Hamnenområdet, i Tågagatans förlängning, av en skärm med aluminiummaster. Varje mast kröns av en vindex som visar vindens riktning. Längs hela Gröningens insida, längs järnvägen, går en smal gångstig. Den gör det möjligt att gå *runt* Gröningen, eller välja den inre, mer skyddade vägen när det hårt väder.

Det södra fortet med plattform på bildar tillsammans med en av skärmarna med järnvägsräls stommen till en lekplats med linbana, gungor, rutchkana, lianer mm. Strax norr därom ligger i gräset en försänkt oval. Gång- och cykelstråket delar ovalen. Den ena halvan är belagd med en platsgjuten gummibeläggning, och här finns möjlighet att spela basket, bandy eller åka inlines eller skateboard. Ytan är också mycket lämpad för gymnastik eller aerobics, då den sviktar något. Den andra halvan är belagd med stenmjöl (grus) och är en utmärkt bouleplan där många lag kan spela samtidigt. Kanten till ovalen är en bred platsgjuten betongsarg som är trevlig att sitta på för de som hellre vill titta på.

SAMMANSTÄLLNING AV ÅTGÄRDER

- Grundläggning för och uppförande av pelare och pålar av diverse material
- Plantering av rader med oxel
- Ny beläggning av betonghällar på gång- och cykelbanorna längs stråket
- Plattformar, dvs trädäck med reling och ramper över forten
- Nybyggnation av kallbadhus, omklädningslängor, kiosker och klubbhus
- Gångsystem av betong och trä vid Vikingstransbadet
- Anläggning av nya parkeringsplatser
- Nya bänkar och belysningsarmaturer till hela sträckan
- Upplyft cirkulationsplats över utgrävd ravin
- Oval platsgjuten betongkant och en gummiyta och en grusyta
- Lekutrustning såsom linbana, gungor, kana mm till struktur av järnvägsräls

UTFÖRANDE I ETAPPER

Förslagets karaktär gör att utförandet kan delas upp i flera etapper både geografiskt och åtgärdsmissigt. Skärmarna, förslagets stomme, bör utföras i sin helhet för att den effekten av rytm och sekvens i rumsupplevelsen ska åstadkommas. Exakt läge och material på de enskilda skärmarna kan diskuteras.

[illegible]

Fem år senare plockar jag fram mitt förslag igen och tittar på det. Det finns många sätt att förhålla sig till ett gammalt projekt på, särskilt en tävling. Någon har vunnit och det ligger nära tillhands att jämföra sig med det. Var det bra? Vad var bra? Vad var inte bra? Hur fungerar konceptet? Vad skulle jag ha gjort annorlunda idag?

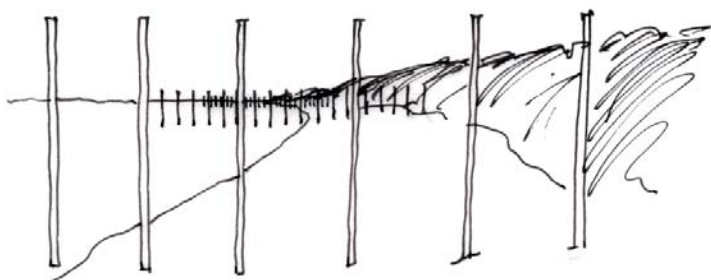
Mycket har hänt sedan dess. Två små barn är den största förändringen, men nya utmaningar i yrkeslivet har också gett mig en annan erfarenhet och plattform än jag hade då.

Juryn utlåtande:

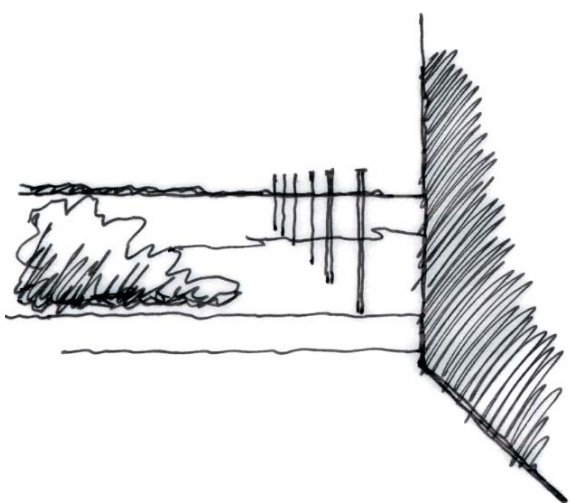
"Konceptet har en klar idé och målsättning, som är tydligt redovisad med ett poetiskt förslag. Juryn är dock tveksam till verkan av de vinkelställda, genomsiktliga skärmarna, och ifrågasätter vad de skulle kunna tillföra platsen i sin helhet. Bra disposition av trafikplatsen vid Pålsjö. Ett professionellt förslag med många förtjänster – också i sin presentation."

Testgjutning i gips med relieffmönster av strandråg

Principskiss 1, här och där

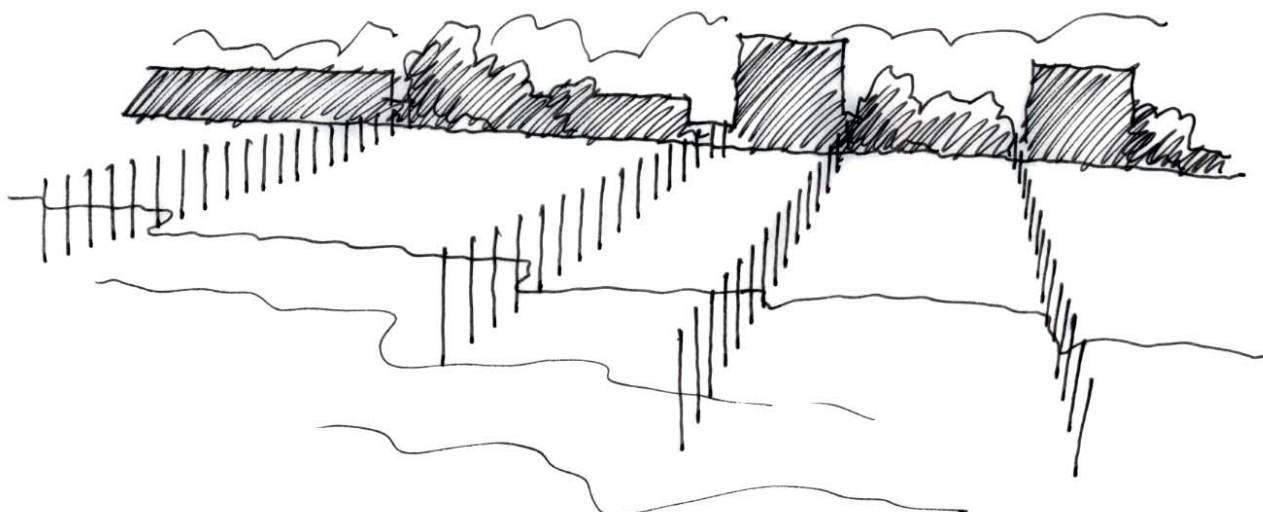
Principskiss 2, siktlinje

Nådde jag då målen med tävlingen?

Några synpunkter på tävlingen och mitt tävlingsförslag har jag direkt:

- Precis som juryn skriver i sitt utlåtande kan man fråga sig om effekten av skärmarna på helheten är tillräcklig. Åtgärden kan verka lite "utanpåliggande", lite ytlig.
- Markbeläggningskonceptet med relief-betong skulle ha betonats mer, och jag borde ha redovisat det tydligare som ett sammanhållande tema. Det borde ha varit genomgående reliefmönstrat, och platsgjutet.
- Presentationen är lite rörig – tydligare illustrationer och mindre text hade varit välgörande (alla de presenterade planerna var det dock krav på att ha med). Illustrationer av UPPLEVELSEN av konceptet borde ha varit tydligare.
- Tävlingsuppgiften är väldigt omfattande och efterfrågar kunskap från flera olika kompetenser. För att täcka in alla önskemålen krävs egentligen att man arbetar i team.

Jag tycker fortfarande att tanken med skärmarna är spännande. Ett sätt att knyta samman land och vatten, staden med stranden. Dessutom berör konceptet ett antal grundläggande design- och gestaltungsprinciper som är intressanta att diskutera och som lyfter upp arbetet på en mer allmängiltig nivå. Några, tex **STRÅK** och **SEKVENS**, har jag nämnt tidigare i texten.

Principskiss 3. sekvens av rum

Gestaltningen av ett stråk var tävlingens grunduppgift. Mitt förslag handlar mycket om att knyta samman de olika delarna längs stråket till en helhet, som ändå tillåter delarna att vara olika. Här kommer sekvensen av skärmarna in i bilden, ett återkommande tema som utvecklas olika beroende på sin kontext. En annan sekvens är forten med plattformar på som finns längs hela kuststräckan. Deras läge går ju inte att påverka och är helt oberoende av skärmarna. De erbjuder, förutom att de är historiska referenser, en annan typ av platser för paus eller aktivitet.

Den viktigaste av dessa principer är ändå **RUMS-LIGHET**. Grunden för arkitekturen. Skärmarnas höjd skapar en rumslighet i stadens skala. De vertikala elementen knyter inte bara samman stad och strand, de tillför en tredje dimension, en länk mellan himmel och hav. Vertikaliteten framhäver också horisonten och den breda vyn genom kontrastverkan. Jag anser inte att skärmarna stör utsikten, de framhäver den. Genom materialval, täthet och placering kan de också fungera som filter. Filter att se igenom. Beroende på filter ser man olika saker, olika saker framhävs. Skärmarna stärker också platsens identitet. Dels genom att ta fasta på karaktärer och olika teman, men också rumsligt genom att de skapar ett **HÄR** och ett **DÄR**. En förgrund och en bakgrund. Ett större djup i rummet (*se skiss 1*).

Skärmarnas lägen markerar punkter på stråket längs stranden där stadens gator eller öppningar mynnar. Detta är viktiga **NODER** (Lynch), där fokus är som starkast i mötet med vattnet. Skärmarna utgör en förlängning och ett tydliggörande av siktlinjen när man närmar sig vattnet (*se skiss 2*).

Mitt tävlingsförslag är kanske för defensivt i sin respekt mot den befintliga situationen, de olika delområdenas skilda karaktärer. I gengäld är de föreslagna åtgärderna inte blyga. De tvärställda skärmarna påverkar genom sin konsekvens och sin envisa upprepning hela området, men på dess egna villkor.

Efter tävlingen har jag uppmärksammat ett flertal projekt som på olika sätt har beröringspunkter med mitt förslag. Det är projekt i olika skalar och sammanhang, några realiserade och andra i planeringsskedet, det gemensamma är att på något sätt arbetar med skärmar, tvärgående mönster eller kopplingen mellan olika element tex stad och strand eller hav och land. Jag vill gärna presentera och kommentera några av dem här:

FLODSTRANDEN I BORDEAUX

Michel Desvigne har föreslagit (2004) en 6 km lång park i centrala Bordeaux längs floden Garonnes östra strand. Området består huvudsakligen av övergivna industrier, men även flera stora nybyggnadsprojekt. Förslaget, som är antaget av staden, innebär att tillgänglig mark täcks med 'skog', dvs rejäla vegetationsvolymmer. Tidsperspektivet är 30 år, och när mer mark blir ledig ska staden efterhand köpa in mer och mer och plantera efter hand. Successionen följer parkens utveckling, slumpmässigt och oförutsägbart.

Parken fysiska utbredning kommer att ta form efter tomternas gamla indelning och gatumönstret. Många tomter är långsmala och vinkelräta mot vattnet. Därför kommer parken att bilda ett tvärrandigt mönster med vegetationsridåer av olika ålder. Vissa tomter är mycket långa och sträcker sig långt in i stadsbebyggelsen. På så sätt kommer parken att gripa tag i stadens övriga mönster och system och hjälpa till att koppla och orientera en större del av staden ned mot floden. Jfr mitt tävlingsförslag, där stadens mönster tar tag i stranden, här är det stranden/parken som tar tag i stadens mönster.

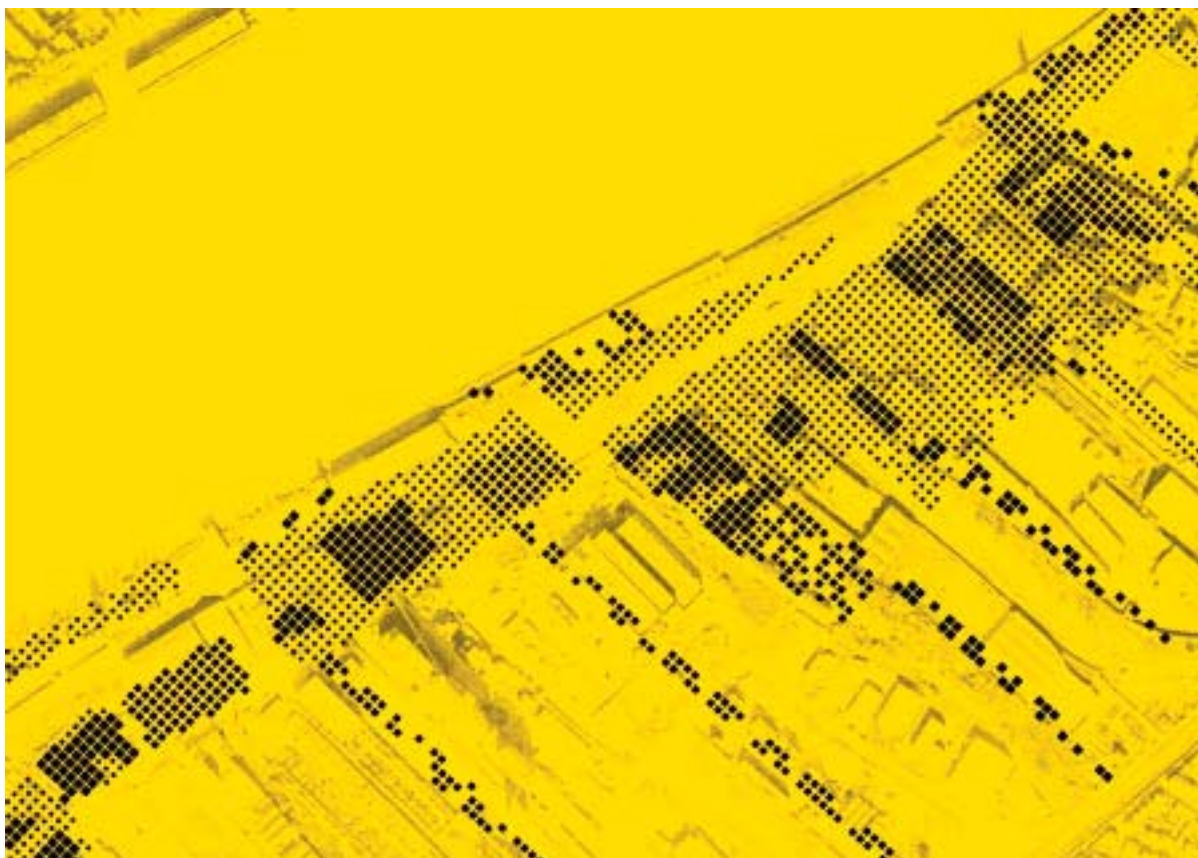
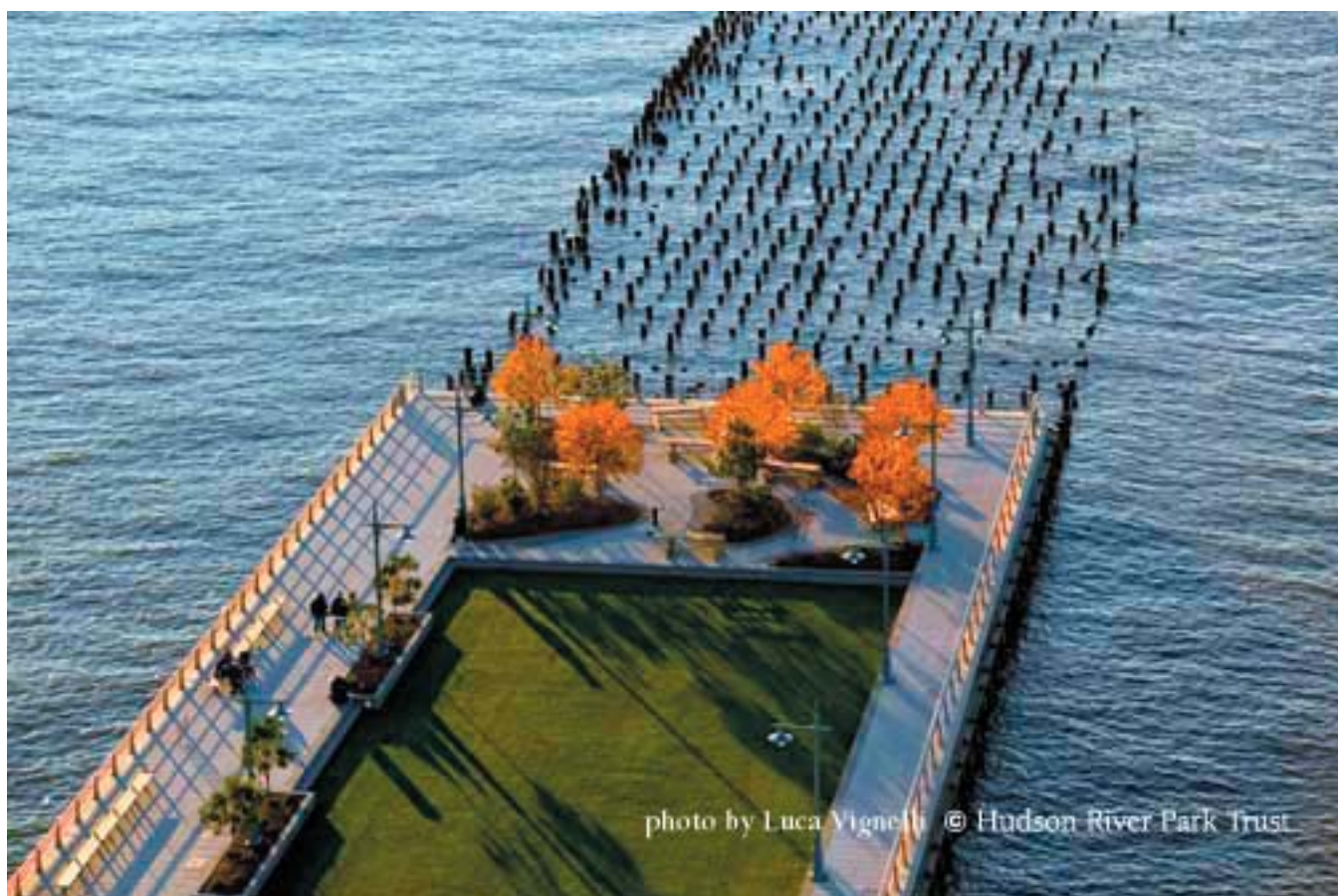

Illustration av Michel Desvigne föreställande successionen i flodparken i Bordeaux

Pir 46, Hudson River Park, New York

HUDSON RIVER PARK, NEW YORK

Längs Manhattans västra sida pågår byggandet av Hudson River Park, det största utemiljöprojektet i New York sedan Central Park anlades. Den övergripande planen är gjord av Mathews Nielsen and Quennel Rothchild & Partners Landscape Architects. Den långsmala parken sträcker sig åtta km längs floden och inbegriper 13 pirar som sticker ut olika mycket i vattnet. Området, som är den gamla hamnen, är avskuret från bebyggelsen av stora trafikleder. Flera olika kontor har bidragit till olika delar av parken. Segment 4 (3 av pirarna) som bilden kommer från är utformat av Abel Bainnson Buts Landscape Architects. Pirarna har olika teman och olika uttryck, de flesta för rekreation, lek etc, några är hållplatser för båttaxi etc.

Tidigare fanns mycket fler pirar längs sträckan. Fundamenten till gamla pirar är synliga längs hela sträckan som avlånga fält av stolpar som precis sticker över vattenytan. Även i förlängningen av vissa nya pirar finns dessa fält där den gamla piren var längre. Dessa fält av fundament är fridlysta eftersom det är lek- och yngelplatser för flera fiskarter i floden. Dessutom utgör de en historisk bild av hur intensivt hamnområdet har varit exploaterat förr i tiden. Stolparna innebär också en länk mellan land och vatten. Utan att man har fysiskt tillträde till dem bildar de ett återkommande mönster längs hela strandparken. De fungerar också som referensobjekt till vattenståndet, vattenströmningen och våghöjden och kan därigenom förstärka känslan av närheten till och upplevelsen av vattnet.

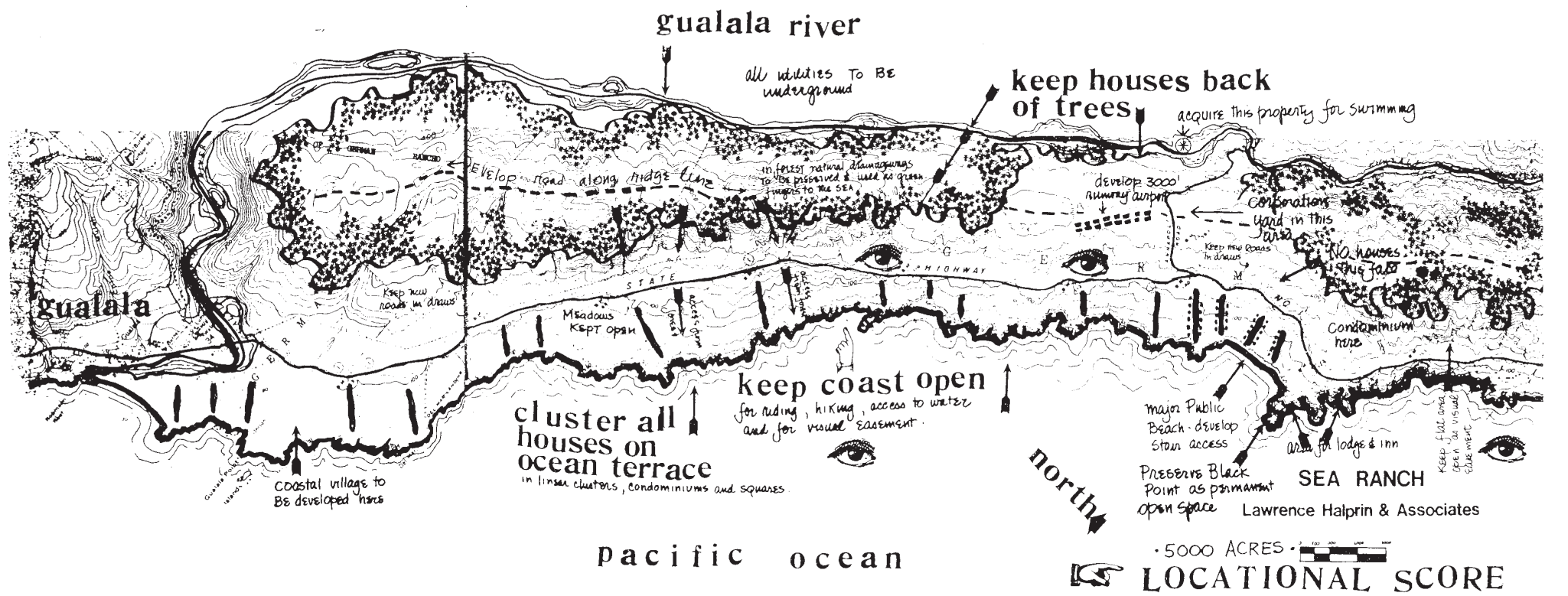
ENTRÉ LOCH LOMOND

Vid entré- och besökscentret till nationalparken Loch Lomond i Scotland har arkitekterna Bennetts Associates jobbat med en kolonnad eller skärm för att markera tröskeln till nationalparken. Kolonnaden 100 m lång och står mellan den lilla glas- och stålpaviljongen som är den egentliga entrén till nationalparken och övriga servicebyggnader, parkering etc. Den är ett sätt att särskilja områdets minsta byggnads roll och betydelse jämfört med de större och mer kommersiella grannarna. När man passerar kolonnaden in i byggnaden är man redan i parken, entrébyggnaden ligger i parken, till skillnad från de andra husen.

Kolonnaden består av en stålram med stående träbalkar av ek i. Balkarna är rektangulära och står med den breda sidan mot varandra och den smala sidan mot huset, på tvären. Detta ger en jalusieffekt som riktar seendet och som endast medger en vinkelrät vy igenom. På långt håll är den genomsiktig, för att allt mer begränsa sikten ju närmare man kommer. När man närmar sig på avstånd upplevs både kolonnaden och byggnaden som transparenta, och man kan skymta landskapet igenom. Resultatet blir en koncentration, ett exklusivt utsnitt, som ska locka besökaren vidare ut i landskapet. I gengäld begränsar kolonnaden effektivt av vyn mot parkeringen när man befinner sig inne i byggnaden eftersom kolonnaden står så nära.

Bennets Associates, Loch Lomond Gateway & Orientation Centre 2002 © Bennets Associates

Plan av Lawrence Halprin över Sea Ranch, Californien.

SEA RANCH, CAL

Landskapsarkitekten Lawrence Halprin gjorde i början av 1960-talet en plan för exploateringen av kustplatån Sea Ranch norr om San Fransisco. Det dramatiska öppna landskapet delas upp av stora cypressridåer ("hedge rows") på tvären mot vattnet. Dessa organiserar bebyggelsen i en struktur för att alla ska få del av utsikten och husen inte ska tillåtas dominera för starkt över landskapet och vyerna.

Highway 1 går på platån längs kusten och häckarna riktar blicken mot Stilla havet och delar in färden i en sekvens av vyer. Planmässigt är detta kanske det projekt som påminner mest om mitt förslag. Den sttora skillnaden är skalan och sammanhanget, det är ett storslaget naturligt landskap där exploateringen ska kamoufleras och häckarna ansluter inte till någon befintlig struktur.

KÄLLFÖRTECKNING II

Bennets Associates: *Loch Lomond Gateway & Orientation Centre*, http://www.glasgowarchitecture.co.uk/lochmond_shores.htm (2006-03-24)

Cullen, Gordon (1966). *The concise Townscape*. Oxford: Butterworth Architecture.

Desvigne, Michel (2005). Riverbanks in Bordeaux. *Topos* vol 51.

Halprin, Lawrence (1986). *Changing Places*. Exhibition San Fransisco Museum of Modern Art

Lynch, Kevin (1960). *The image of the city*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press

Stegner, Peter (2005). New piers in Hudson River Park, New York. *Topos* vol 52, ss.16-22.

Helsingborgs stad, stadsbyggnadskontoret (2001). *Tävlingsprogram 2001-01-20, Allmän tävling om strandpromenaden i norra Helsingborg*.

TACK III

Tiina Sarap för entusiasm och hjälp att sätta punkt.
Pinge Gustafsson för inspiration och tålamod.
Therese Kreisel för synpunkter och support.
Micke, Adam och Povel för att ni finns.